

ТЕМА ФАШИЗАЦІЇ РОСІЇ – НЕОБХІДНА КОМПОНЕНТА ОСВІТНІХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРОГРАМ

Чекаленко Л.Д.

*доктор політичних наук, професор габілітований,
Заслужений діяч науки і техніки України, дипломат,
Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України»,
професорка КНУ Тараса Шевченка;
візитуюча професорка Ягеллонського, Краків
і Познанського Адама Міцкевича університетів,
Республіка Польща*

Фашизм-21 змінив фашизм-20. Російський фашизм існував ще за імперських часів, але в інших завуальованих формах: система кріпосного права, наприклад. Поняття «рашизм» походить від «росія» та «фашизм» (*англ. russia, rasha+fasyzm*), російський фашизм. Цей термін використовується вченими, політиками та публіцистами для позначення ідеології та практики владного режиму Росії кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Рашизм, на авторське переконання, – це різновид тоталітарної, фашистської ідеології, симбіоз основних принципів фашизму\нацизму та сталінізму. Згадаймо Й. Геббельса, якого шанує ввп: «Брехня має бути настільки блюзнірська, щоб нікому й на думку не спало, що це брехня» [1].

Чому рашизм обрав для нападу Україну? Україна є зосередженням усього, що неприйнятно рашизмові: інтелектуальний рівень розвитку, превалювання людських цінностей, ідеологія свободи, розвинене мислення, вільний вибір способу життя та віросповідання, економічний потенціал, родюча земля, працьовите населення.

Причини появи рашизму зросли з історичного минулого РФ. Завоювання та провал гітлеризму не дають спокою російським керівникам, які вважають за необхідне відродити здобутки нацизму. Росія потребує реваншу, а ми – Україна – заважаємо, тому нас намагаються знищити, щоби відчинити ворота в Європу – колыску Цивілізації. Рашизація покликана повернути російській країні новоімперську значущість.

Пропаганда рашизму:

1. «У розвалі СРСР винна Україна, яка має за це «заплатити».
2. «Геополітична незалежність України становить загрозу для Росії».
3. Росія без України не зможе відродитися як велика держава. Росія без України не відбудеться (*екс-радник американських президентів Збігнев Бжезінський*).

4. Російське керівництво століттями плекало ідею, що провалилася: використати український народ для об'єднання в єдине ціле.

5. Для російської еліти характерне почуття переваги над українцями. Особливо гостро заявила себе проблема історичної пам'яті.

6. Реалізується стратегія президента РФ, спрямована на жорстку централізацію його особистої влади. Британський журналіст *Лоуренс Брїтт (Lawrence Britt)*, вивчивши досвід семи фашистських режимів – від Гітлера до Піночета, сформулював їх спільні риси, назвав 14 ознак [2].

1. **Посилення націоналізму.** Керівництво Росії з приходом в президентське крісло ввп веде активну кампанію ліквідації громадянського руху – російського і національного [3].

2. **Знецінення людини та її прав.** Найжорстокішим винаходом тоталітаризму стали концентраційні табори.

3. **Пошук ворога** для покладання на інших відповідальності за власні злочини (*як зазначав У. Еко*) [4].

4. **Пріоритет війни та зброї.** Правляча еліта РФ завжди ототожнювала себе з армією. Більшість національних ресурсів йде на військові витрати, навіть якщо важко забезпечити внутрішні потреби країни [5].

5. **Поширений сексизм.** Злочини російських армійських бандитів проти українських жінок документально підтверджені та чекають на розгляд у Міжнародному суді ООН – Трибуналі.

6. **Контроль за засобами масової інформації,** освітою, наукою. Масове звільнення журналістів, вчителів та викладачів вишів, які не поділяють точку зору рашистів.

7. Ядром ідеології рашизму є **консервування культурної відсталості та руйнування цивілізаційних засад.** Метою Росії є знищення України і українців [6].

8. **Використання карального апарату,** що працює в умовах таємності та без обмежень.

9. **Пропаганда.** Солдати Росії знищують церкви та священників також і свого, московського патріархату.

10. **Захист корпорацій.** Відбувся процес злиття влади з капіталом. Влада захищає і підтримує великий бізнес.

11. **Прийняття людської гідності.** Виступи протестного блоку переслідуються та прирівнюються до кримінальних угруповань.

12. **Потурання злочинам.** Чисельність ув'язнених зростає, поліція має необмежену владу. Стимулювання страху перед злочинцями, зрадниками та ворогами.

13. **Протекціонізм та корупція.** У Росії елітна яхта для вищих чиновників дорожча всього військово-морського флоту (Дипломат РФ при ООН Борис Бондарев про його звільнення з роботи. Виступ. U-Tube 25 травня 2022 р.).

14. Згорання демократії. В росії ліквідовано протестний блок.

З перерахованими вище ознаками фашизму/нацизму, дослідженими такими ученими, як Роже Бурдерон, Лоуренс Брітт, Умберто Еко, а також Дж. Стенлі та Тімоті Снайдер, збігаються характеристики російського фашизму. Вони також визначають 14 характеристик фашизму, кажуть нам і попереджають усіх людей про цю небезпеку [4].

І якщо своїми характеристиками рашизм нещодавно був подібний до італійського фашизму, то сьогодні рашизм повністю відповідає німецькому нацизмові: оскільки знищує цивілізації та народи, реалізує голокост і геноцид.

До висновків:

1. Для виховання і навчання шкільної та студентської молоді, для протистояння загрозам молодіжних спільнот Європейського Союзу вважаємо за необхідне розповсюдити тематику рашизації росії. За можливості, увести цю навчальну дисципліну або як політологічну складову курсу «Безпека України: виклики сьогодення» в практику навчальних планів українських вишів вже сьогодні.

2. З більш широких питань – запропонувати європейським освітнім інституціям (ЄС) розглянути можливість і віднайти консенсус узгодження понять, програмної тематики, а в наступному і системи оцінювання студентів, яка не збігається в Україні і провідних вишах Європейського Союзу. Болонська система як викладання, так і оцінювання в разі відрізняється в Києві і провідних вишах ЄС.

3. Пропонуємо розглянути можливість прискорити узгодження українських і документів ЄС про наукові ступені і наукові звання з метою полегшення обміну викладацьким досвідом і гідного рівня перебування українських викладачів за кордоном.

4. Спростити українським студентам вступ до вишів ЄС, у деяких випадках ввести полегшені схеми щодо вимог знання мови титульної нації країни навчання.

5. Відповідно рівню викладача ЄС оплачувати лекційні години викладачам з України, відомим у науковій і освітній сферах, що мають відповідні наукові публікації, які користуються широким попитом.

Література:

1. Геббельс житиме стільки, скільки існуватиме пропаганда.- <https://www.polskieradio.pl/398/7866/Artykul/2866035,%c2%ab%d2%90%d0%b5%d0%b1%>; Чекаленко Людмила Д. Публічна історія: виклики ХХІ століття: монографія. Київ, КНУ імені Тараса Шевченка, 278 с.

2. Лоуренс Брітт. Fascism Anyone? – Free Inquiry Magazine. – <https://pribalty.livejournal.com/3463.html>

3. Марк Епельзафт. Бандера, УПА, ОУН і євреї.- jews.3195.html; Степану Бандері – 111 років: факти та фейки про українського

націоналіста <https://freeradio.com.ua/stepanu-banderi-111-rokiv-fakti-ta-fejki-pro-ukrainskognacionalista/>

4. Умберто Еко. 14 ознак фашизму. – <https://4brain.ru/blog/14-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%BE>

5. *Звіт SIPRI*: Росія – п'ята за військовими витратами. – <https://biz.liga.net/ua/all/all/novosti/otchet-sipri-rossiya-pyataya-voennym-rashodam-ukraina-v-chetvertom-desyatke>; Скільки коштує війна для росіян. – <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3482030-skilki-ta-cogo-kostue-rosianam-vijna-v-ukraini.html>

6. Див: *Ярослав Дашкевич*. Як Московія привласнила історію Київської Русі. – <https://universum.lviv.ua/journal/2011/6/dashk.htm>; *Чекаленко, Людмила Д.* Зовнішня політика України : монографія. Київ. Дипломатична академія України МЗС України. 2016. С. 154.

7. Дефекти російського розуму. – <https://www.mk.ru/social/2018/09/13/defekty-russkogo-uma-chego-opasalsya-akademik-pavlov.html>

8. Арнольд Джозеф Тойнбі (англ. Arnold Joseph Toynbee). – https://www.yakaboo.ua/ua/author/view/Arnol_d_Tojnbi/ ; Роже Бурдерон. Фашизм: ідеологія і практика. 1983. – OZON <https://www.ozon.ru/product/fashizm-ideologiya-i-praktika-28159193/?sh=ye-BDs941A> ; Тімоті Снайдер про тиранію – двадцять уроків двадцятого століття. – https://www.syllepse.net/-_r_37_i_923.html; *Jason Stanley*. How fascism works. – https://www.crowdcast.io/e/how-fascism-works/register?fbclid=iwar1qcvn09pqq17iux53qqa5hnrq_vd5ueblyzimcj4fy02t6--gbrqfq8nc ; Джейсон Стенлі. Інтерв'ю. – <https://www.radiosvoboda.org/a/jak-vpiznaty-suchasny-fascism/30649171.html>